

Kulturdepartementet

Nytt hemvist för den statliga arkeologiska uppdragsverksamheten**Inledning**

I denna promemoria görs överväganden och bedömningar i frågan om hemvist för den statliga arkeologiska uppdragsverksamheten, som i dag är en avdelning inom Riksantikvarieämbetet.

Regeringen har den 24 januari 2013 beslutat lagrådsremissen Kulturmiljöns mångfald (dnr Ku2013/109/RFS) med förslag till ändringar i bl.a. lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. Mot bakgrund av de förslag som regeringen lämnar i lagrådsremissen i syfte att utveckla och förtydliga Riksantikvarieämbetets myndighetsroll, är det angeläget att även bedöma frågan om den statliga arkeologiska uppdragsverksamhetens framtida hemvist.

I promemorian behandlas frågor om Riksantikvarieämbetes roller inom uppdragsarkeologiområdet, behovet av en statlig aktör och valet av verksamhetsform. Utgångspunkten för övervägandena är de bedömningar i dessa frågor som Uppdragsarkeologitutredningen gjorde i sitt betänkande Uppdragsarkeologi i tiden (SOU 2005:80).

Syftet med uppdragsarkeologin bör enligt Uppdragsarkeologitutredningen fortsatt vara att dokumentera och ta till vara fornlämningar samt att öka kunskapen och ge ny kunskap om olika historiska förhållanden och skeenden. De arkeologiska undersökningarna ska, enligt utredningen, vara av god kvalitet i olika avseenden och genomföras kostnadseffektivt. Resultaten ska kunna användas i forskningen. Utredningen konstaterar vidare att numera såväl forskarsamhället som allmänheten och samhället i övrigt är mottagare av resultaten av de arkeologiska undersökningarna.

Under den tid som gått sedan Uppdragsarkeologitutredningen lämnade sina förslag har utvecklingen inom uppdragsarkeologin noga följts och en dialog har löpande förts med aktörerna inom området.

Uppdragsarkeologiutredningens förslag

Uppdragsarkeologiutredningen föreslog att den verksamhet som i dag bedrivs vid Riksantikvarieämbetets avdelning för arkeologiska undersökningar skiljs från myndigheten och ombildas till ett aktiebolag som helt ägs av staten. Utredningen föreslog vidare att bolaget skulle verka utifrån de marknadsmissiga krav som gäller på området arkeologisk uppdragsverksamhet och att regeringen borde tillkalla en särskild organisationskommitté för att lämna förslag i anledning av bolagsbildningen.

Remissinstansernas synpunkter på Uppdragsarkeologiutredningens förslag

Samtliga remissinstanser som yttrat sig tillstyrker att den arkeologiska uppdragsverksamheten skiljs från Riksantikvarieämbetet. Många remissinstanser framhåller också att roll- och ansvarsfördelningen därmed kan bli tydlig. Flertalet remissinstanser anser att det är rimligt att verksamheten bolagiseras. *Riksantikvarieämbetet* och *Statskontoret* påpekar att de ekonomiska och personalpolitiska förutsättningarna i samband med en bolagsbildning inte har belysts av utredningen. *Arkeologikonsult AB* anser att uppfattningen att staten måste ha en egen undersökningsverksamhet är förlegad. Många remissinstanser, t.ex. *länsstyrelserna i Norrbottens* och *Södermanlands län*, ifrågasätter rimligheten i att ett bolag ska ha rollen som garant för statens åtagande inom uppdragsarkeologin, medan *Banverket* och *Vägverket* anser att det är nödvändigt att ett sådant åtagande upprätthålls.

Ett antal *länsstyrelser* pekar på möjligheten att öka konkurrensen genom att bilda flera regionala bolag som kan konkurrera inbördes. Några instanser, t.ex. *Länsmuseernas samarbetsråd*, pekar i stället på att möjligheten att knyta verksamheten till länmuseerna borde ha utretts närmare för att få en stark uppdragsarkeologi i hela landet. Ytterligare några remissinstanser, t.ex. *Göteborgs universitet*, understryker vikten av en samlad verksamhet för att kunna upprätthålla den vetenskapliga kompetensen.

Sveriges Hembygdsförbund och *Upplandsmuseet* framhåller möjligheten att knyta den arkeologiska uppdragsverksamheten till en musei-institution, i första hand Statens historiska museer, och att en sådan lösning skulle kunna ha stor betydelse för tillgängliggörandet av arkeologiska forskningsresultat.

Riksantikvarieämbetets roller inom uppdragsarkeologin

Bedömning: Riksantikvarieämbetets dubbla roller som dels utförare av uppdragsarkeologisk verksamhet, dels som ansvarig för tillsynen av denna verksamhet är ett strukturellt problem.

Riksantikvarieämbetet har överinseende över tillämpningen av lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. och därmed också över den uppdragsarkeologiska verksamheten, samtidigt som ämbetet är utförare av statlig uppdragsarkeologisk verksamhet. Riksantikvarieämbetets dubbla roller inom uppdragsarkeologin har varit föremål för diskussioner sedan 1980-talet. Det har påtalats att den nuvarande organisationen kan ge upphov till intressekonflikter mellan myndighetsutövning och uppdragsverksamhet samt medföra otydligheter i roll- och ansvarsfördelningen.

HUR-utredningen (dir. 1991:112) föreslog i betänkandet Arkeologi och exploatering (SOU 1992:137) att den uppdragsarkeologiska verksamheten (UV) skulle skiljas från Riksantikvarieämbetet och omvandlas till ett helstatligt aktieföretag med uppgift att bedriva externfinansierad arkeologisk uppdragsverksamhet. Vid behandlingen av utredningens förslag konstaterade regeringen att enighet torde råda om att Riksantikvarieämbetet inte längre borde vara huvudman för landets dominerande arkeologiska uppdragsverksamhet samt att det i längden torde vara omöjligt för Riksantikvarieämbetet att förena detta huvudmannaskap med uppgiften att utöva den överordnade tillsynen över uppdragsarkeologin. Regeringen fann emellertid att uppdragsverksamheten vid UV skulle behållas inom Riksantikvarieämbetet i avvaktan på museiutredningens förslag om myndighetens framtida organisation (prop. 1993/94:100, bilaga 12, s. 82 f). Museiutredningen lämnade sitt förslag under 1994 men berörde inte frågan om huvudmannaskapet för UV (SOU 1994:51).

I Kulturutredningens betänkande Kulturpolitikens inriktning (SOU 1995:84) diskuterades på nytt frågan om Riksantikvarieämbetets uppdragsverksamhet. Kulturutredningen angav att det principiellt är en stor fördel om Riksantikvarieämbetet som strategisk, kontrollerande, uppföljande och utvärderande instans inte bedriver egen arkeologisk undersökningsverksamhet och föreslog därför att UV borde skiljas från Riksantikvarieämbetet (s. 507). Regeringen behandlade förslaget i propositionen Kulturpolitik (prop. 1996/97:3) men var då inte beredd att föreslå förändringar i UV:s ställning. Regeringen anförde att någon utvecklad konsekvensbeskrivning inte hade utförts samt att sambandet mellan produktion, kompetens och metodutveckling talade mot en åtskillnad mellan Riksantikvarieämbetet och UV. Regeringen ville därför avvakta erfarenheterna av den organisatoriska förändring genom vilken

Statens historiska museer skiljdes från Riksantikvarieämbetet och inrättades som en egen ny myndighet (s. 139).

Riksdagen hade inga invändningar mot regeringens förslag (bet. 1996/97:KrU1, rskr. 1996/97:129). Från slutet av 1990-talet och framåt behandlade flera motioner till riksdagen frågan om Riksantikvarieämbetets dubbla roller inom uppdragsarkeologin.

År 2002 tog Riksdagens revisorer upp frågan om UV:s ställning. Revisorerna redovisade sin granskning av uppdragsarkeologin i rapporten *Arkeologi på uppdrag* (rapport 2002/03:3). Revisorerna kom i rapporten fram till att UV borde skiljas från Riksantikvarieämbetet, vilket tillstyrktes av nästan samtliga remissinstanser. Efter remissbehandlingen av rapporten överlämnade revisorerna en skrivelse med förslag till riksdagen (2002/2003:RR11 *Arkeologi på uppdrag*). Revisorernas förslag till riksdagen var att UV borde skiljas från Riksantikvarieämbetet, eftersom en sådan åtskillnad överensstämmer med riksdagens beslut om förvaltningspolitikens inriktning. Med en tydlig åtskillnad mellan myndighetsutövning och uppdragsverksamhet ansåg revisorerna vidare att trovärdigheten i Riksantikvarieämbetets agerande vad gäller normgivning, uppföljning och tillsyn ökar.

Revisorernas förslag ledde fram till att riksdagen tillkännagav att en utredning om uppdragsarkeologin borde analysera förutsättningarna för den verksamhet som bedrivs av UV och lämna förslag beträffande en framtida organisation med utgångspunkt i att UV skulle skiljas från Riksantikvarieämbetet. Denna inriktning präglade också direktiven till Uppdragsarkeologiutredningen (dir. 2004:22). Utredningen bedömde att det förhållandet att Riksantikvarieämbetet utövar tillsyn över en verksamhet där myndigheten genom UV har egna affärsintressen inte är förenligt med en klar roll- och ansvarsfördelning. För att öka förtroendet för och stärka Riksantikvarieämbetet, men även länsstyrelserna i deras myndighetsutövning inom uppdragsarkeologin, är det, enligt utredningen, en nödvändighet att UV skiljs från Riksantikvarieämbetet. Härigenom blir den statliga undersökningsverksamheten mer likställd med övriga undersökande institutioner, vilket är i linje med de krav som bör gälla på ett område utsatt för konkurrens (SOU 2005:80, s. 145).

Att Riksantikvarieämbetets dubbla roller är ett strukturellt problem av central betydelse inom uppdragsarkeologiområdet har belysts i många sammanhang, bl.a. i flera av remissvaren med anledning av departementspromemorian *Ökad konkurrens på det uppdragsarkeologiska området* (Ds 2011:6).

Regeringen har bl.a. i den kulturpolitiska propositionen *Tid för kultur* (prop. 2009/10:3) och i budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1, utg. omr. 17) aviserat att frågan om att skilja Riksantikvarieämbetets

avdelning för arkeologiska undersökningar från Riksantikvarieämbetet bereds.

Mot bakgrund av ovan beskrivna överväganden som gjorts av flera utredningar är även den nu aktuella bedömningen att Riksantikvarieämbetet som ansvarig myndighet för och med överinseende över uppdragsarkeologin inte samtidigt bör vara en aktör på den uppdragsarkeologiska marknaden. Ett avskiljande av den uppdragsarkeologiska verksamheten från Riksantikvarieämbetet bedöms även vara den viktigaste enskilda insats som kan göras för att få det uppdragsarkeologiska systemet att fungera bättre. Sett ur ett förvaltningsmässigt perspektiv är det i detta fall inte lämpligt att ordningen kvarstår där Riksantikvarieämbetet både är utförare av uppdragsarkeologiska tjänster och samtidigt har tillsyn över området.

Den statliga uppdragsarkeologiska verksamheten bör därför så snart som möjligt skiljas från Riksantikvarieämbetet.

Behovet av en statlig aktör

Bedömning: I dagsläget finns ett behov av en statlig aktör på det uppdragsarkeologiska området, som verkar på samma villkor som övriga aktörer inom området.

Uppdragsarkeologiutredningen (SOU 2005:80) framhöll att statens ansvar på kulturmiljöområdet samt dess ansvar för en ändamålsenlig samhällsplanering och samhällsutveckling innebär att staten har ett ansvar för att lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. kan tillämpas. Utredningen ansåg att den statliga arkeologiska undersökningsverksamheten därför även i framtiden bör garantera att det finns någon som kan utföra undersökningarna oberoende av art, omfattning, geografisk placering och rådande konkurrensförhållanden. I ett system där undersökarna konkurrerar om uppdragen ansåg utredningen däremot inte att en av flera undersökare borde åläggas att vara förebildlig i något avseende (s. 131 f.) Fram till 2008 hade Riksantikvarieämbetet ett sådant uppdrag som framgick av myndighetens regleringsbrev.

Uppdragsarkeologiutredningens bedömning att det i dagsläget finns ett behov av en statlig aktör på uppdragsarkeologiområdet är fortfarande rimlig. Den statliga uppdragsverksamheten bör dock inte ha en särställning, utan ska verka på samma villkor som andra aktörer inom området.

Val av verksamhetsform

Bedömning: Den statliga arkeologiska uppdragsverksamheten bör fortsatt bedrivas i myndighetsform.

Uppdragsarkeologiutredningen belyste, vid sidan av den aktiebolagsmodell som utredningen förespråkade, ett antal olika modeller för att organisera den statliga arkeologiska uppdragsverksamheten efter ett avskiljande från Riksantikvarieämbetet. Utredningen analyserade förutsättningarna för att knyta verksamheten till läns museer eller universitet och högskolor. Andra alternativ som bedömdes var att driva verksamheten i stiftelse- eller myndighetsform.

Av de alternativ som utredningen övervägde är bedömningen att det i dag endast är aktuellt att överväga bolagsformen och myndighetsformen. Några remissinstanser, bl.a. *Länsmuseernas samarbetsråd*, har framhållit att Uppdragsarkeologiutredningen närmare borde ha analyserat förutsättningarna för en anknytning av den statliga uppdragsverksamheten till läns museerna. Genom införandet av kultursamverkansmodellen bedöms dock att staten varken kan eller bör styra de regionala museerna på den detaljnivå som skulle vara nödvändig för en sådan organisationsform. Stiftelseformen bedöms inte vara ett alternativ för denna verksamhet eftersom den bl.a. begränsar möjligheterna till inflytande och styrning. En anknytning till universitet och högskolor är inte heller lämplig eller förenlig med dessas samhällsroll. Universitetet och högskolorna bör självständigt avgöra om och i så fall i vilken omfattning de vill medverka i den uppdragsarkeologiska undersökningsverksamheten.

Som *Riksantikvarieämbetet* och *Statskontoret* påpekade i sina yttranden över Uppdragsarkeologiutredningens betänkande, belyste inte utredningen de ekonomiska och personalpolitiska förutsättningarna i samband med en bolagsbildning.

En faktor som tillkommit sedan utredningen lämnade sitt förslag är att den statliga arkeologiska uppdragsverksamheten under de senaste åren uppvisat en bristande ekonomisk bärkraft varvid ett ackumulerat underskott byggts upp. Denna omständighet gör i dagsläget ett etablerande av verksamheten i aktiebolagsform svår.

Mot denna bakgrund är bedömningen att de övriga alternativ som utredningen redovisar, i första hand att flytta verksamheten till en annan myndighet, bör övervägas.

Det är vanligtvis inte önskvärt att statliga myndigheter säljer tjänster på en konkurrensutsatt marknad. Undantag kan göras bl.a. om det finns behov som inte kan tillgodoses genom marknadslösningar eller om det

finns behov av att staten ska agera marknadsaktör för att få en marknad att fungera mer effektivt. Bedömningen är att båda dessa aspekter bör beaktas vid valet av verksamhetsform för den statliga arkeologiska uppdragsverksamheten. På många håll i landet skulle det i dag inte finnas en marknad med flera konkurrerande aktörer på uppdragsarkeologi-området om inte verksamhet bedrevs också i statlig regi. Antalet aktörer är ofta fåtaliga och om inte staten i nuläget agerade på marknaden skulle det finnas risk för monopolliknande situationer som skulle kunna hämma effektiviteten och leda till stora kostnadsökningar. En aktuell beskrivning av marknaden och dess aktörer finns i Riksantikvarieämbetets rapport rörande verkställighetsföreskrifter för uppdragsarkeologin (dnr Ku2012/1651/KA).

I valet av verksamhetsform ska också vägas in att många arkeologiska undersökningar är att jämföra med forskningsprojekt och att den vetenskapliga processen är att betrakta som ett allmänintresse.

Genom att fortsatt driva verksamheten i myndighetsform upprätthålls en ordning som skapat förutsättningar för framväxandet av en uppdragsarkeologisk marknad med utrymme för en mångfald av olika aktörer.

Den samlade bedömningen är därför att det lämpligaste alternativet i nuläget är att fortsatt ha den statliga arkeologiska uppdragsverksamheten knuten till en myndighet. Frågan är då vilken myndighet som är mest lämpad för denna uppgift.

Nytt hemvist för den statliga arkeologiska uppdragsverksamheten

<p>Bedömning: Den statliga arkeologiska uppdragsverksamheten bör vara en uppgift för Statens historiska museer.</p>
--

Uppdragsarkeologiutredningen (SOU 2005:80) framhåller att en organisatorisk lösning som är tänkbar för den statliga undersökningsverksamheten är att den skiljs från Riksantikvarieämbetet och att dess verksamhet flyttas över till en annan redan existerande myndighet. Utredningen lyfter fram att en sådan lösning garanterar offentlig insyn och kontroll över verksamheten samtidigt som kopplingen till Riksantikvarieämbetet försvinner. Den myndighet som utredningen anser ligga närmast till hands att överväga är Statens historiska museer (s. 162).

Utredningen framhåller vidare att ett skäl som framförts för att flytta undersökningsverksamheten till Statens historiska museer är att museer på regional nivå har undersökningsverksamhet och att det därför skulle vara naturligt även för Statens historiska museer att bedriva sådan verksamhet, men då över hela landet (s. 162). Det har vidare framförts att detta skulle kunna innebära att förutsättningen för interaktion mellan den uppdragsarkeologiska undersökningsverksamheten, fyndhantering

och förmedling skulle kunna utvecklas. I sammanhanget påpekar utredningen också att det bör beaktas att uppdragsarkeologins samhällsuppdrag och syfte har vidgats, vilket i sin tur fått till följd att den uppdragsarkeologiska verksamheten numera måste anses ha ett visst ansvar för förmedlingen av verksamhetens kunskaper och resultat. Utifrån ett sådant resonemang påpekar utredningen att det kan framstå som en lämplig lösning att den statliga undersökningsverksamheten knyts till en organisation som har förmedling som en av sina kärnverksamheter (s. 162 f.).

Utredningen framhåller dock också att det finns flera problem med en lösning där verksamheten knyts till Statens historiska museer. Utredningen anser bl.a. att myndighetsformen inte är lämplig för näringsverksamhet (s. 163). I enlighet med resonemanget ovan om val av verksamhetsform är bedömningen emellertid att utredningens överväganden rörande principerna för när verksamheter bör bedrivas i aktiebolags- eller myndighetsform i nuläget inte är direkt tillämpbara på det uppdragsarkeologiska området. Utredningen framhåller vidare att Statens historiska museer visserligen inte har de myndighetsuppgifter som Riksantikvarieämbetet har i fråga om t.ex. tillsyn, uppföljning och föreskriftsrätt och därför inte på samma sätt skulle ha dubbla roller inom uppdragsarkeologin, men att undersökningsverksamhet i myndighetens regi knappast är förenlig med Historiska museets ansvarsmuseiroll (s. 163). Denna problematik är emellertid inte längre aktuell eftersom ansvarsmuseifunktionen har upphört genom riksdagens beslut (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145).

Utredningen framhåller vidare att Statens historiska museer ska förvalta och vårda fornfynd som tillförs myndigheten efter beslut av Riksantikvarieämbetet, hålla myndighetens samlingar tillgängliga för allmänheten samt driva förmedlande verksamhet. De fynd som Statens historiska museer tilldelas kommer till stor del från uppdragsarkeologiska undersökningar som utförts av UV, men även av andra undersökare. För Statens historiska museers möjligheter att fullgöra sina uppgifter och för att dess opartiskhet inte ska ifrågasättas framhåller utredningen behovet av att Statens historiska museer kan agera mot och ha kontakt med samtliga undersökare på lika villkor (s. 163).

Utredningen påpekar att om den undersökningsverksamhet som för närvarande bedrivs av UV skulle föras över till Statens historiska museer får detta förutsättas ske på samma villkor som i dag gäller för Riksantikvarieämbetet, nämligen att verksamheten är organisatoriskt tydligt åtskild från övrig verksamhet samt att den särredovisas ekonomiskt i bl.a. myndighetens årsredovisning (s. 164).

Som framgår ovan är bedömningen i denna promemoria att den statliga arkeologiska uppdragsverksamheten bör avskiljas från Riksantikvarieämbetet på grund av myndighetens nuvarande dubbla roller på området,

att det fortsatt finns ett behov av en statlig aktör på området och att verksamheten tills vidare bör bedrivas i myndighetsform.

Statens historiska museers verksamhetsområde är bl.a. Sveriges historia, byggd på det arkeologiska materialet. Redan det talar för att myndigheten skulle vara ett lämpligt hemvist för den statliga uppdragsarkeologiska verksamheten. Om denna verksamhet tillförs myndigheten skulle en kraftfull central aktör skapas som kan utveckla och stärka den svenska arkeologin.

Mot denna bakgrund – och med beaktande av de motiv som Uppdragsarkeologikutredningen angett som grund för en överföring av verksamheten till Statens historiska museer – är bedömningen att den statliga arkeologiska uppdragsverksamheten bör bedrivas av Statens historiska museer.

Den arkeologiska uppdragsverksamheten bör utgöra en separat verksamhetsgren inom Statens historiska museer som särredovisas i årsredovisningen. Mot den angivna bakgrunden är det av stor betydelse att det arbete som Riksantikvarieämbetet initierat för att stärka ekonomin inom den arkeologiska uppdragsverksamheten för att svara mot kravet på full kostnadstäckning genomförs under den tid som verksamheten kvarstår inom Riksantikvarieämbetet. Verksamheten ska vara konkurrensmässigt neutral och följa principen om full kostnadstäckning.

Genomförande och konsekvenser

En överföring av verksamheten kan ske genom att Riksantikvarieämbetet får ett uppdrag att förbereda en överföring av den arkeologiska uppdragsverksamheten till Statens historiska museer, och att Statens historiska museer får ett motsvarande uppdrag att inordna den statliga arkeologiska verksamheten i myndigheten.

Vid genomförandet av uppdragen ska 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd beaktas. Den arkeologiska uppdragsverksamheten har drygt 100 medarbetare fördelade på fyra regioner med fem kontor: UV Mitt Hägersten i Stockholm, UV Mitt Uppsala med geoarkeologiskt laboratorium, UV Syd i Lund, UV Väst i Mölndal och UV Öst i Linköping. Statens historiska museer är lokaliserade till Stockholm. En förändring av hemvist av den statliga arkeologiska uppdragsverksamheten bedöms inte innebära att någon förändring i geografisk indelning eller lokalisering behöver ske.

Processen rörande verksamhetsövergången kommer att innebära en organisatorisk och ekonomisk belastning för de två berörda myndigheterna. Engångskostnader som uppstår på grund av överföringen av den statliga arkeologiska uppdragsverksamheten från

Riksantikvarieämbetet till Statens historiska museer bedöms kunna hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

En process avseende överföring av den arkeologiska uppdragsverksamheten blir sannolikt också tidskrävande både för den överlämnande och för den mottagande myndigheten. Det innebär att förändringen bör ges tid. Bedömningen är dock att den bör kunna vara genomförd senast den 1 januari 2015.

Genom att den arkeologiska uppdragsverksamheten förs från Riksantikvarieämbetet till Statens historiska museer skapas en större tydlighet vad gäller Riksantikvarieämbetets roll i det uppdragsarkeologiska systemet som svarar mot goda förvaltningspolitiska principer. Aktörer, bl.a. små och medelstora företag, som utför eller använder uppdragsarkeologiska tjänster kommer att gynnas av förändringen, som innebär att rollfördelningen blir tydlig.

Förändringen av hemvist för den statliga arkeologiska uppdragsverksamheten bedöms inte ha någon påverkan på miljön. Förändringen bedöms inte heller få några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen, det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

Framtida utveckling inom det uppdragsarkeologiska området

Regeringens utgångspunkt är att det ska finnas effektiv konkurrens och en mångfald av aktörer på det uppdragsarkeologiska området (jfr prop. 2009/10:3 s. 77). Det bör eftersträvas att det uppdragsarkeologiska samhällsuppdraget, dvs. att utföra arkeologiska undersökningar av god vetenskaplig kvalitet, i framtiden kan tillgodoses genom en fungerande marknad där staten inte är en dominerande aktör.

Riksantikvarieämbetet får genom förslaget att avskilja den arkeologiska uppdragsverksamheten en renodlad myndighetsroll och därmed förbättrade förutsättningar för att genom vägledning, tillsyn och uppföljning arbeta med att stärka och utveckla det uppdragsarkeologiska området och skapa förutsättningar för en välfungerande marknad som svarar mot de behov som finns inom området.

Riksantikvarieämbetet har bl.a. i rapporten Verkställighetsföreskrifter för uppdragsarkeologin (dnr Ku2012/1651/KA) framhållit att bättre former för konkurrens kan åstadkommas inom ramen för dagens uppdragsarkeologiska system. Det handlar t.ex. om att överväga möjligheterna att sänka föreskrifternas beloppsgräns för när anbudsfordfarande ska tillämpas, att stärka kvaliteten i beställning och bedömning av anbud och att på andra sätt utveckla anbudsfordfarandet. Med en ökning av antalet anbudsfordfaranden är det rimligt att anta att

det kan leda till ett ökat intresse för nya företag att etablera sig och konkurrera på marknaden. Genom ökad konkurrensutsättning kommer också de arkeologiska undersökningarna sannolikt att upphandlas till lägre kostnader. I sammanhanget bör det även vara en uppgift för Riksantikvarieämbetet att se över vilka grundläggande krav på kompetens som bör ställas på utförare av arkeologiska undersökningar i syfte att öka konkurrensen och mångfalden av utförare.

Riksantikvarieämbetet får genom ett avskiljande av uppdragsverksamheten goda möjligheter att kraftfullt verka för ökad effektivitet och konkurrens inom det uppdragsarkeologiska området. Av ovan nämnda lagrådsremiss framgår att regeringen kommer att noga följa vilka förändringar som vidtas på området för att uppnå ökad effektivitet och konkurrens.

Om den statliga arkeologiska uppdragsverksamheten förs till Statens historiska museer bör myndigheten, i enlighet med Konkurrensverkets rekommendationer, utforma en policy om hur de ska undvika att begränsa konkurrensen genom sin säljverksamhet.